62-dik szám. Szombat, május 25. 1867. XII. évi folyam.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás:
Kül-monostorutcza 181. szám.
Kiadó hivatal:
Középutcza, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr, 2-szor 6 kr, 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdij.
Hirdetések felvétetnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).
Nyilttéri czikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délben.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Pest, május, 21. 1867.

(D.) Fogarasvidék, ezen par excellence román ajku hatóság, kezdé meg Erdélyben azon bureaucratia reactioját, a mely még a miniszterium késedelmezése miatt ma is egészen áthálózza Erdély részeit, a min különben alig csodálkozhatunk, midön az egész királyságban ma is gédelgetve látjuk azon elemet, a mely a Bach és Schmerling alkotmánytipró rendszerét nemcsak hiven, de buzgalommal, becsületes alkotmányos érzésü hazafiak üldözésével végig szolgálta. Hogy ezen tény nincsen a Deák-párt inye szerint, arról jót állok, habár ezen párt türelemmel viseltetik amazok közül azok iránt, a kik egy vagy más kormányzati ágban valódi szakemberek, vagy legalább a szükségesség emberei, oda értve, ha egyénileg tulbuzgalmuk, zsarnokság-bérenczi szenvedélyességeik által magukat nem compromittálták, és ha a visszavivott alkotmányos rendszerhez nem judási czélokkal csatlakoznak.

De ez elnézésnek meg van határa, s ezen határok közé, azt hiszem, hoszszasan nem tartozhatik az, hogy Erdély hatóságai szervezetlenül a bureaucratia bagolykörmei közt tartassanak, hogy osztrák polgári büntető és váltó s sajtó törvények alatt gyötörjenek, melyeket még az osztrákok is Reichsrathjokban, a mennyiben lehetett, módositottak, mig szegény Erdélyen csak a Bach merev eszméi uralkodnak ma is.

Nincsen is, egy ember sincs a dolgok élén, a ki minél gyorsabb cselekvéssel ne biztatna, de az éhezőnek minden óra késő, s az erdélyi részekben még semmi lényegesb lendületet nem látunk, ez az oka, hogy a reactio, mint a teknősbéka, dugja ki fejét és lábait, s kezd bátrodni, midön azt hiszi, hogy félnek töle.

Ha ő Felsége, a király, komolyan akar magyar király lenni, a miben legkisebb okunk sincs kétkedni, akkor ezen királyi méltóság maga megköveteli, hogy Bach proselitái az ország törvényei élén ne rugdalózzanak, s a ki pedig rugdalózik, közhivatalokban egy perczig se maradhasson, hanem vonuljon félre, s várja csöndes magányában Schmerling vagy Bach aranykorának visszatérését, midön aztán lesz alkalma megint a haza törvényeivel paczkázni, s a patenseket, Verordnungokat, s törvénytelen bureaucraták által hozott conventiculumok határozatait, egy-egy külön országgá canonisalt terület törvényének proclamálni.

Fogarasvidék reactiojának plausibilis okot akart adni, a midön az országgyülés elnökének ujabb követválasztásra felszólitó iratát visszautasitva, ugy indokolta eljárását, hogy ő a választás ügyével az erdélyi guberniumot látja megbizottnak, és igy csak attól fogadhat el intézkedéseket.

Im itt az első adat, mely igazolja azon anomaliát, a mely a kormányszék ideiglenes megtartása által a rendszeres és szabályos kormányzást akadályozza, s a mely figyelmezteti a törvényhozást ezen intézménynek a kormányfelelősséggel és parlamentarismussal öszhangzó szabályozására, s illetőleg eltörlésére.

Azonban a gubernium létezésének s működésének feltevése mellett is a fogarasvidékiek igen helytelenül fogták fel a törvényt.

Igaz ugyan, hogy az erdélyi hatóságok a követválasztás administrativ és szervezeti kérdéseinél azon viszonyokra nézve, melyekben a 48-dik V-dik törvényczikk szerint a magyarországi megyék a belügyminiszteriummali érintkezésre vannak utasitva, az erdélyiek az erdélyi kormányszék főfelügyelete alá rendeltettek; de ezen odarendeltség csak annyi részben terjed ki, a mennyiben a gubernium helyettesiti ott a belügyminiszteriumot, s a mennyire ez ügyben a belügyminiszterium hatásköre terjed ki egyebütt; és éppen nem terjedhet oda, hogy a képviselőház jogait sértse, a mely nemcsak a kormányszék, hanem a miniszterium felett áll.

A magyarországi megyék is a szervezés és választási actus végrehajtása körüli administrativ eljárásra nézve a belügyminiszterium alá rendelvék, azonban, ha időközben új választás kell, ha a választás érvényességét vagy érvénytelenségét kell elhatározni, ezekről sem a belügyminiszterium, sem a gubernium, de egyenesen a ház s illetőleg a ház elnöke intézkedik.

Egy reagaló erdélyi megye, ha merészkedik, s nem fél a büntetéstől, mondhatja azt: hogy követet nem küld a magyar országgyülésre, de a magyar országgyülésének törvényeit nem szabályozhatja, ha akar oda követet küldeni, tartozik azon törvény értelmében járni el, a melyik azon képviselőház törvénye, a hová követet küldeni akar.

Az 1848-ki V-ik t.-czikk világosan ezt mondja a 14-dik §-ban: „Azon választások iránt, melyeknek törvényessége bármely tekintetből kérdésbe vétetnek, a képviselő tábla (tehát nem a belügyminiszterium, sem az erdélyi gubernium, hanem megértendő, hogy a képviselőház) intézkedik.“

Nem is történt ez másként egyik képviselő választásnál is, hol a választás az országháza által megsemmisittetett, mert az országgyülés önmagának legelső s legutolsó foruma, az ország souverainitásának, a népfölségnek képviselője, a mely, a mint megalakult, a maga dolgairól maga intézkedik, s a mely az ellene-szegülőket, mint a népfölséget sértőket tudni fogja az országos törvények értelmében rendreutasittatni.

A fogarasi reactio által felhozott ürügy tehát semmit sem ér, s különben is Erdély hatóságai nem a coronatio végett inspecie, hanem az 1848-ki törvény értelmében, mint a közös törvényhozás részesei, hivattak meg a pesti országgyülésre; oly törvény értelmében, mely utolsó positiv törvény, mely érvényes, mert koronázott király szentesitette, s melynek érvényét semmi Verordnung, semmi conventiculum meg nem semmisithette, sőt egészen ellenkezőleg, a mint legutóbbi országgyülésünken az ujoncz-megszavazási határozatnál láttuk, ő Felsége maga elismerte, hogy addig törvényt nem szentesithet, a mig meg nincsen koronázva, s az ujonczozási törvény ma a néphatalomnak a koronával egyesitett akaratként érvényesittetik, s csak azután fog szentesittetni, ha a király meg lesz koronázva.

Ebből böv magyarázatot vehetnek a fogarasiak az 1863-ki s más nem törvényesen szentesitett intézkedések érvényére nézve. Vagy alkotmányosan kormányoznak, s ez esetben alkotmányt felforgató rendszerek tényeire, határozataira hivatkozni nem lehet, a törvény ellen szegülés pedig alkotmánysértés, a minek büntetése törvényeinkben meg van irva; vagy absolut uton kormányozhatunk, csináljon bár a hatalom hivatalnokai gyüléseivel octroyált alkotmányt, s ez esetben nincs kifogásunk, ha minden zúgban másképp magyarázzák is a törvényt.

Most azonban ő Felsége az alkotmányt restituálta, az integra restitutiót kimondotta, s e kimondás értelmében az 1848-ki törvények, mint szent és sérthetetlen törvények állanak, a mennyiben a törvényhozás azokat nem fogja változtatni, a minthogy némi változtatáshoz éppen most hozzá is fogott ugyan; de Erdély közkormányzási s közös törvényhozási unioját megváltoztatni teljességgel nem fogja.

Allván tehát a visszaállitott törvény, a hatóságok articularis büntetés alatt is kötelesek képviselőiket elküldeni, és pedig a ház elnökének, ki ezt a törvényhozó test nevében rendeli meg — felszólitására ellentmondás s hamis alapu ellenvetések nélkül. Mert tagja levén az erdélyi hatóságok követe a képviselő háznak, ezen képviselőház törvényei szerint kell, hogy oda meghivassanak, s e részben Erdélynek nem irtak oly törvényt, sem nem hagytak fenn, mely szerint a törvényhozótest felhatalmazottjának, a ház elnökének rendeleteit a gubernium retortáján kellene átszürni; s igen különös felfogása lehet a fogarasvidékieknek a népsouverainitásról és az alkotmány hatalmáról, mikor e részben sem képesek a bureaucraticus légkör subordinatiót lehellő fogalmain felülemelkedni. A bureaucrata nem ismer más omnipotentiát, csak azét, a ki a szolgálat rendjében közvetlenül felette áll, mint a hangya nem ismer, mert nem érzékelhet, magasabb hegyet a hangyatúrásnál.

Nemes Fogarasvidék központi választó bizottmányának folyó 1867-dik évi május 17-kén tartott gyülésében következő inditvány tétetett fogarasi g.-egyesült püspöki helytartó Antonelli János által, s elfogadtatva a gyülési többség által határozattá emeltetett, a mi ellen a magyar ajku gyülési minoritás óvást adott be:

„Tekintetbe véve, hogy ezen törvényhatóság a pesti koronázási országgyülésre, követeket csak is azon 1865 dik évi dec. 25-dikén kelt magas leirat alapján választott azon óvás mellett, hogy ezen egyes tényből jövőre nézve semmi jogkövetkeztetés ne vonassék.

Tekintetbe véve, hogy ezen magas leirat által Erdélyország törvényei, az ő autonomiáját s függetlenségét illetőleg megmaradtak, s megmaradnak teljes érvényekben.

Tekintetbe véve, hogy Erdélyországnak ezen törvényei értelmében, s névszerint az 1791-i 11-ik articulus erejénél fogva, Erdélyország főkormányszéke egyedül illetékes a választások kiirására, s mint felsőbb végrehajtó közeg, egyedül illetékes gondoskodni a választási tény végrehajtására.

Tekintetbe véve, hogy éppen az ugynevezett 1848-ki törvények II-dik art. 10-ik §-sa értelmében a választások kiirására s azok foganatositására csak is a főkormányszék, mint legfelsőbb politikai organum van feljogositva.

Tekintetbe véve, ezekkel kapcsolatban, hogy a követválasztása tárgyában a jeleni koronázási országgyülést illetőleg kiadott ideiglenes utasitás 3-dik §-nak b) bettüjében, a középponti bizottmány a választásokat illetőleg csak is ezen ország főkormányszékével áll közvetlen viszonyban, következésképpen csak is ettől s ennek az utján fogadhat el rendeleteket a választások végrehajtásában.

Tekintetbe véve, hogy a magyarországi országgyülési magas elnökségének április 2-án 55./867. szám alatti felhivása, mely ezen központi választmányhoz intéztetett, az új választást illetőleg azáltal, hogy ezen országnak főkormányszékét, mint a választások kiirására s végrehajtására egyedül jogositott közeget mellőzi; ezen bizottmánynak véleménye szerint sérti ezen nagyfejedelemségnek törvényes autonomiáját s függetlenségét, következésképpen azon felhivás az ország főkormányszékének mellőzésével egyenesen ide intézve, magában foglalja Erdélynek Magyarországgali tettleges egyesülését, melyet ezen bizottmány egyszer sem ismert el, s most sem ismerheti el, illő tekintettel a fennidézett magas királyi leiratra.

Tekintetbe véve végre, hogy itt óvásokra óvás adatott be, s ezen bizottmány az országgyülés magas elnökségének felhivásából nem lelheti föl, melyik folyt be a felső-kerületi választás megsemmisitésére, hogy a választói népnek oknélküli időveszteség ne okoztattassék; ezen bizottmány határozza, hogy a fenntisztelt felhivás Magyarország országgyülési elnökségének terjesztessék vissza, hogy Erdélynek a választásokra vonatkozó törvényei értelmében sziveskedjék azt ezen ország főkormányszéke által intézni ezen középponti választmányhoz; fölfedezvén egyszersmind azon okokat: mi inditotta ezen választás megsemmisitésére, mivel másként minden jó akarat mellett is oly hasonfelhivásoknak, melyek még egyenesen hozzánk intéztetnének, nem felelhetnénk meg.

Antonelli János.“

Fennebbi határozat ellen a gyülési minoritás következő óvását adta jegyzőkönyvre:

„Nemes fogarasvidéki követválasztó középponti bizottmánynak azon határozata ellen, mely a magyar országgyülés mlgos elnökének azon felhivását, mely Pap Máté helyett újabb követválasztást rendel el, azon kéréssel visszaterjeszteni akarja, hogy az vele a felséges kir. főkormányszék utján közöltettessék; annyival is inkább óvást kell tennünk, mivel az Antonelli János gör.-egyesült püspöki helyettes által tett inditvány indokolásában, melyet a többség elfogadott, nemcsak a király által szentesitett törvényeknek, a mostani alkotmányos visszahelyezésnek, ugy Erdélynek Magyarországgali teljes egyesülésének nyilt tagadása; hanem a magyar országgyülésnek, a magyar királyi, ő Felsége iránti hódolatnak, engedelmességnek egyenes felmondása a leghatározottabban fejeztetik ki.

Mi a királyi szent szó s ennek folytán tett intézkedések következtében Erdélynek Magyarországgali teljes s tényleges egyesülését hive, valamint a pesti országgyülésre küldött követek, ugy az oda küldött követ választói felett az intézkedési jogot mindenesetre az országgyülés s elnöke illetékességéhez tartozónak valljuk; annyival is inkább, hogy ily országgyülési elnöki felhivásoknak más választókerületek készséggel hódoltak; s kijelentjük ennélfogva, hogy a követválasztó bizottmány többségének ezen határozata ellen, sőt okokkal támogatott ellenzésünk daczára történt.

Midön ezen óvásunkat Jegyzőkönyv mellett fölterjesztetni kérjük, kijelentjük egyszersmind, hogy ezen óvásunk azon határozattal s indokolással együtt, mely, vagy is inkább: melyek ellen intéztetett, hirlapokban is napvilágot fog látni.“

Fogaras, május 11-kén, 1867.

aláirva:
a gyülési minoritás tagjaitól.

Belső-Szolnokmegye küldöttségének tisztelgése kir. biztos ő nmlgánál.

Belső-Szolnokmegye nagyszámu magyar és román ajku küldöttsége május 7-kén d. e. 10 órakor tisztelgett királyi biztos ő nagyméltóságánál, alkotmányos főispánja mltgos Torma Károly úr vezetése alatt, mikor is főispán úr következő szép beszéddel üdvözölte ő nagyméltóságát:

„Nagyméltóságu gróf, kir. biztos úr!
Kegyelmes uram!

E sorokban, melyek nagyméltóságod oly hőn várt személyét körzik, van szerencsém Belső Szolnokmegye magyar és román birtokosságának küldötteit bemutatni, kik megbizóik mély tiszteletének, forró ragaszkodásának kifejezése végett küldettek e helyre.

Igen, kegyelmes uram! forró ragaszkodás vonzott bennünket nagyméltóságod személye elé, kiben a felséges király és a független felelős magyar kormány bizalmának bizományosát tiszteljük. Rég ápolt óhaja ez kegyelmes uram Erdély lakosságának, midön — a mig veszendőben vala, a remény csüggedetlen erejével védett, s midön rehabilitáltatik, a megérdemlett elégtétel kötelező hüségével ápolt, a hazafi kebel egész szeretetével körülfogott — alkotmányunk életben lételének nyilvánulásaként nagyméltóságodat közöttünk üdvözölhetjük. S ez az, kegyelmes uram, mely végtelen örömre ragadja sorainkat.

Nehéz, eredményeikben sulyos évek vonultak el a közelmultban felettünk, melyek sok, igen sok sebet vertek közállapotainkon, jogviszonyainkon, sőt még társadalmi életünken is. E minden jogállapotot szétkuszáló és semmit nem épitő idő sebeinek orvoslása, sőt maga a gyógyir alkalmazásának minemüsége, modora is — jól tudjuk azt — nem könnyü munkában áll. Hatékonynak kell a szernek, s gyöngéd, óvatos és tapasztalt kéznek lenni, mely azt alkalmazza. De a kétségenkivül gyógyitószer létezik, s ez kegyelmes uram a felség jóakaratában, s felelős kormányunk bölcseségében van. A férfi pedig, ki sebeink orvoslója leszen: nagyméltóságod személyében előttünk áll! Nagyméltóságod államférfiui bölcsesége, tapintata s igazságérzete a sikert biztositandják. S e meggyőződés az, mely bennünket forró ragaszkodással vonz nagyméltóságodhoz. Mi meg vagyunk győződve, hogy nagyméltóságod elenyészhetetlen emléket fog biztositani magának közöttünk: mert vissza fog adni bennünket mimagunknak — hazánknak! Mi meg vagyunk győződve, hogy nagyméltóságod tanácsai visszaadandják, s feltárandják számunkra is az oly régóta s fájdalmasan nélkülözött helyhatósági önkormányzat sorompóit, melyekben a joggal — mely szent jogunk, őseink hagyománya — nem élendünk vissza, hogy ezt elharácsoljuk; de hazánk s nemzettársaink javára mérséklettel használni s fejleszteni leszen mindenkor legfőbb törekvésünk! Mi meg vagyunk győződve arról kegyelmes uram, hogy közvetve nagyméltóságod lesz ebbeli jogaink elfeledhetlen visszaszerzője!

Fogadja tehát nagyméltóságod legodaadóbb bizalmunk, tiszteletünk élénk kifejezését. S midön még arra kérnök nagyméltóságodat, hogy független felelős kormányunk előtt iránta való tántorithatatlan hüségünknek, s ragaszkodásunknak tolmácsa lenni kegyeskedjék — kérjük az eget, hogy nagyméltóságodat hazánk javára sokáig éltesse!“

Mire királyi biztos ő excja igen szivélyes szavakkal méltóztatott felelni, megköszönte a személye iránt kitüntetett figyelmet; beszédében igen szépen érdeklé, hogy az alkotmány nyugtot, s enyhet adó fája elég terebélyes arra, hogy alatta, nemzetiség s valláskülönbség nélkül, a haza minden fia megférhessen, annak jótékonyságát élvezendő..... A multra a feledékenység fátylát boritva, egymásnak békejobbot nyujtva — a testvéri szeretettől hevüljön minden szív e hazában... egy legyen a czél: a haza boldogsága, mert a haza boldogsága — mindnyájunk boldogsága!.... Erre különösen figyelmeztette a küldöttséget; ezután felhivta még kevés türelemre az alkotmányos önkormányzat helyreállitásáig, melynek elérésére hathatósan munkálni kedves kötelességének érzendi. Miután a kitüntetett figyelmet ujból is megköszönte,

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

s a megye birtokosságának is támogatását kikérte volna, a főispán ő méltósága bemutatta egyenként a küldöttség tagjait (Wéér Zsigmond, Földvári József, gróf Vass Miklós, Torma István, gróf Bethlen Károly, báró Bormemisza Károly, báró Huszár Miklós, Katona Elek, Incze Ferencz, Rácz Miklós, Brencsán Albert, Kászoni Sándor, Ujfalvi Ádám, Simó Lajos, Kászoni Elek, Péchi Imre, Róth Pál, Krémer Sámuel, Desseöffi Mihály, báró Diószegi Géza, Simai Gerő, Bokros Lajos, Bányai István, Bakó Károly, Vajda János, Philippeskó Döme, Bercse Illés, Kulcsár János g. e. esperes, Szilasi János g. e. pap), kikkel s különösen a román küldöttekkel igen szivélyesen társalgott.

B. S—u.

A reichsrath megnyitása.

Urakháza.

Mióta a reichsrath kapui utoljára bezárultak, a birodalom feje fölött nehéz napok csapásai viharzottak át. Kevésbe mult, hogy örökre csukva nem maradtak. Május 20-kán ujra megnyilt a nagy terem, egészen a régi physiognomival, mintha mi sem történt volna. Az elnöki szék s a miniszteri padok a régi piros selyem diszitésben pompáznak, fél 12-kor még senki sem volt jelen.

Legelőször Lichtenfels lovag, az államtanács nyugalmazott elnöke lépett a terembe. Utána Doblhoff báró s a miniszteri padokról leszorult celebritások: Rechberg gróf, Schmerling lovag, Thun Leo stb., mind a legfényesebb titkos tanácsosi egyenruhákban, tele érdemjelekkel. Egyedül Rotschild báró jelent meg egyszerü fekete kabátban, szürke pantallóval.

Érdekelni fogja talán önöket, hogy az urakházának nevezetesebb egyénei hogyan foglaltak helyet. A baloldalt csaknem egészen a régi szomoru rendszer szolgálatában megőszült és ujonnan kinevezett „urak", mint Hasner, Karajan és Arndts tanárok, és a bukott rendszer hősei, mint Rechberg gróf és Schmerling lovag, Gablenz táborszernagy és Hartig gróf foglalták el. Báró Mecséri, nem tudjuk, mi okból, a legszélső balon ült le. Talán maga sem tudja, Khevenhüller gróf ódon szabásu frakban jelent meg s a centrumban telepedett le. A többiek szanaszét, kiki kedve szerint.

¾ 12-kor a terem már csaknem egészen megtelt. A mint Czartorszky herczeg és Sapieha gazdag nemzeti öltözetben beléptek a terembe és helyet foglaltak, Komers igazságügy és John báró hadügyminiszter kiséretében megjelent Beust báró miniszterelnök.

Az ünnepélyes csend beálltával Beust miniszterelnök rövid szavakban tudatja a házzal, hogy ő Felsége Auersperg Carlos herczeget a ház elnökévé, s gróf Kuefsteint, kit betegsége hátrált megjelenhetni, alelnökké nevezte ki, s az elnököt föl is kéri, hogy foglalja el helyét.

Auersperg herczeg erre az elnöki szék magaslatáról üdvözli a házat, s körülbelül a következőket mondja: Az elmult év szomoru csapásai a birodalmat erős próbára tették. Keserü tapintatok árán végre oda jutottunk, hogy be kell látnunk, miszerint Ausztriának jövője uj államformákat követel. Sulyos és komoly a feladat, mely előttünk áll, s a mely nem kevesebb, mint a hazát, ujult erőt oltva tagjaiba, régi fényébe visszahelyezni. Ily roppant feladattal csak is az önfentartás ösztöne képes megmérközni.

Végül a császárt háromszor éltetvén, melyet az egész ház viszhangzott, elnök az ülést megnyitottnak nyilvánitá.

Ezután bemutatá a jelenvolt minisztereket, s a ház jegyzőit, és tudatja, hogy ő Felsége folyó hó 22-kén, szerdán közlendi a trónbeszédet.

A császári főherczegek közül senki sem volt jelen.

Egy negyed 1-kor az ülésnek vége.

Követek háza.

A mint a journalisták páholyába léptünk, a karzat már zsufolásig tömve s a terem még egészen üresen állott. Valami feltünő változáson nem ment a követek háza azon két éven keresztül, mialatt zárva voltak ajtai. Legfölebb is az, hogy az uj beosztos által az egész terem vidámabb, derültebb szint öltött magára, s hogy a tiz miniszteri szék nyolczra redukáltatott, s a gyorsirók asztalát a miniszteri és a követi padok közé ékelték be.

Egyik páholyban Andrássy Gyula gróf miniszterelnök és Festetich György gróf külügyér foglaltak mindjárt az ülés kezdetén helyet, 12 óra tájban nyakra före tolultak befelé a követek, kézszoritások, kölcsönös üdvözlések mindenfelé. Baloldalon a német szabadelvüek, jobboldalon a lengyel képviselők, s középen a tirolok, a slavon foederalisták és ruthenek foglaltak helyet.

¼ 1-kor megjelentek Taaffe gróf és Becke kiséretében Beust báró, miniszter elnök, és bemutatja a háznak dr. Giskrát, mint elnököt, Hopfent és Zicmalkovszkit, mint alelnököket.

Dr. Giskra elnök erre az ülést megnyitottnak nyilvánitja, és a képviselő testületet egész tiszteletel meghivja szerdai megnyitási ünnepélyre. Szónok elnöki beszédében visszapillant a lefolyt szomoru korszakra. Mély fájdalommal kell, mondja a többek között, a korona szerencsétlen tanácsosaira visszatekintenünk, kik azzal áltatták magukat, hogy az alkotmány felfüggesztése által az államot fogják megmenteni. Ez ábrándot keserü és drága csalódás követte. Csak fátyolos szemekkel nézhet vissza a hazának hü gyermeke azon korra, midőn a birodalom egy drága tartományát elveszité, s midőn az ezredéves egyétartozandóság az anyaország kebeléről elszakittatott. Egy jobb jövőbe helyzet bizalommal kell jelenleg a háznak tanácsolni és tenni.

Nagy és nehéz feladat jutott esztályrészül e háznak: a legkülönbözőbb módozatu politikai és társadalmi reformok keresztülvitelét sürgeti az idő; igazsággá kell válni végre valahára a nemzetiségi egyenjoguságnak, vallási egyenlőségnek, s a becsületes alkotmány keresztülvitelének, mint a hogy szomszédunk Magyarország már élvezi. A lajthántuli országgal eltalálni az egyezkedés utját ugy, hogy mindegyik megtarthassa a magáét s a köz még se veszitsen, ezt keresztül vinni hivatása a háznak. Ha sikerülni fog ez, a kormányt nem csak a házban, hanem az egész birodalomban nagy többség fogja pártolni. Adja az ég, hogy Ausztria geniusa segitségünkre legyen oly pillanatban, midőn annak ujjáalkotásához fogunk.

A „Pesti Hirlap" bécsi levele szerint b. Beust gálában, mellén a Szent-István-rend nagykeresztjének jelvényével jelent meg. Az elnökök bemutatása és az elnöki beszéd alatt ő excja a miniszteri székre támaszkodva föl s alá himhalózott, feszteleniil otthonos vala, ajkai körül diplomaticus finom mosolylyal.

Giskra úr kevésbé érzé magát otthon s nehány perczig oly feszesen ült, hogy már-már azt hivők, sóbálványnyá változott, mint Loth, talán azért, mivel szintén egy égő Sodoma és Gomorára tekintett vissza, az elnök úr amaz időszakban, melynek Schmerling mellett ő is egyik hőse volt. Beköszöntő beszéde azonban sótalan s mégis savanyu vala s a hebegő, akadozó szónokban alig ismertük föl a hajdani Giskrát. Nota bene, valami Demosthenesnek soha sem tartók. A hatás két föltétele, a bensőség és egyszerüség mindig hiányzott nála. De nyelve legalább szaporán pergett azelőtt s emlékezete sem hagyta cserben, mig ma — mindjárt elején elakadt s jó ideig beszéde nem volt más, mint — nehézkes rögtönzés, s szánalomkeltő küzködés az akarat és képesség között. A baloldal nehányszor megtapsolá, különösen ott, hol emelt hangon kiáltá, hogy „a Lajthán innen legalább is annyi jogot és szabadságot követelnek, a mennyit a Latthán tul élveznek", s „hogy az államhatalmat a szerződések nyomasztó bilincsei alól föl kell szabaditni." Miféle szerződéseket ért: nem praecisirozta, valószinüleg a konkordatumra, s még valószinübben a pragmatica sanctióra czélozott a doktor úr.

Kaiserfeld nem jelent meg.

Nyilt levél

a „Korunk" szerkesztőségéhez.

Tisztelt barátom! A „Korunk" 60-dik számában, szerk. csillag alatt, a kolozsvári követválasztásról ön egy czikket ad, melyben azt irja: „hogy a követválasztási szabadság nyomás alatt volt, és e nyomás a polgári osztályokat s az eddig egymás mellett oly békésen élt vallásfelekezeteket oly ingerült positióba tette egymás ellenébe, hogy a mint a választási mozgalmak megkezdődtek, a lapok, ne hogy okai legyenek egy kitörésnek, kénytelenek voltak minden irányadástól visszavonulni"

és tovább:

„a közérzület oly hangos ingerültségben mutatkozott, hogy egyesek és csoportok a „Korunk" szerkesztőjétől fenyegetőleg követelték: nyilatkozzék lapja által."

Montaigne szerint a kimondott és leirt szó, csak félig a kimondó és leiróé, félig azé, a ki hallgatja vagy olvassa. Ebből a következik: ugy kell beszélni és irni, hogy a tárgyról a hallgató vagy olvasó tiszta és helyes fogalmat s ismeretet szerezhessen.

Már most egész tisztelettel kérdem én öntől: mit gondolhat az a kolozsvári követválasztásról, ki csak a „Korunk" idézett száma és czikke után értesül?

Gondolnak mindenféle hatalmas befolyásra, sokan talán még a kir. biztost is kárhoztatni fogják, hisz ez idő szerint ő közöttünk a legbefolyásosabb ember. Tudtomra sem a kir. biztos, sem más legkisebb nyomást sem gyakorolt a választásra.

Gondolják sokan, hogy itt századunk gunyjára, a felekezetek egymás ellen türkölöztek, és hogy a lapszerkesztők — hisz a „Korunk" szerkesztője már a defenestratio jelenét várhatta — legalább is a 30 éves háboruhoz hasonló dühvel lefolyandó küzdelmet akadályoztak meg.

Azt én igen jól tudom, hogy Erdélyben vannak magas hegyek és törpe nézetü emberek.

Lehet, hogy ön, szomoruságára, a törpe nézetü emberekkel találkozott, kik a követválasztásra Loyola, Calvin vagy Dávid Ferenczre! gondolva, jelentek meg.

Én, áldom érette az emberi értelmet, ilyenekkel nem találkoztam.

De mi köze is egy politikai actushoz a vallásnak? Hát Erdélyben még ma is csak a lenne a felvilágosodás, hogy a felekezetek egymásnak szám- és szerződés szerint kiadják az illetőséget?

Remélem, hogy a keresztyén szeretetet nálunk is, nem ugyan a dogma, de a tudomány oda melegitette, hogy ide s tova a Mózes vallásuak is választhatók lesznek. Akkor minden választásnál a nép és haza érdeke helyett legalább is hét vallásfelekezet érdekét vegyük tekintetbe? Hát érett ember-korunkban is pólánkba burkolódzunk és még a politikában is öreg dajkánkkal vezettessük magunkat?

Nem barátom! azoknál, kikkel én beszélgettem a követválasztásról, a vallásra való tekintet nem szerepelt.

Több kijelölések és visszalépések után a jelszót mi egészen más érdek szempontjából kerestük.

Mi nem szerettük volna, hogy bármily becsületes kormányszéki hivatalnok megválasztása sikerüljön. Hogy egy ilyen jelölés a többség jog- és politikai érzetébe ütközött, a választás eredménye csak is ennyit igazolt. Ebben nincs köztünk különbség, egyet értünk.

De a „gróf" czim? Hagyjuk ezt! Választók és választott dicséretére legyen mondva: a „gróf" nem takarta el az embert.

Megmaradok állitásom mellett, hogy a 48-ki törvények szellemében középkor értelmében vett osztálykülönbség közöttünk nincs s nem lehet.

Ön a felső-táblára hivatkozik! Tasso „megszabaditott Jéruzsálemében" egy helytt azt irja, hogy a meghalltak árnyai még egy darabig fennlebegnek. Az emberi értelem iránti tiszteletből ne is szóljunk erről többet.

A testörséget csak a nemes osztályból állitják fel? E bizonyos emberek részéről lehet pretensio, de alkotmányunk szerint nem lehet principium.

A porosz király azt mondotta Königsbergben, hogy ő csupán Isten kegyelméből teszi fejére koronáját. Ezt ön legfeljebb megmosolyogta. Nem tagadom, hogy még van és lesz sok nevetni való: megnevetjük és a democrat elvek még a nevelés közben is haladnak és erösödnek.

Az Eszterházy Kálmán grófsága, higyje el ön, a democratia előtt nem lesz akadály.

Sámi László.

KÜLFÖLD.

— A „Mog"-nak irják Bécsből május 21-ről: „A Kaiserfeld és Herbst pártja közti fusio várható. A két vezér közt Herbst programmjának

TÁRCZA.

A növényzetnek, különösen a fáknak viszonya az időjáráshoz s nedvleülepedéshez.

(Folytatása és vége.)

A föld megázott s megkapta a fökelléket a benne lévő anyagok felolvaszthatására, a növényzet a kedvező alkalmat felhasználja s szorgalmasan veszi fel magába a viz és melegség által számára készitett tápot. De a természet örökösen változtató természeténél fogva megint visszaköveteli részben a mit adott; a melegség, mely a földbe hatott vizzel egyfelől olyannyira fejleszti a növényéletet, másfelől a vizmennyiséget is felemészti. A napnak melegitő sugarai s a vizgőzöktől megfosztott lég elöidézi az elpárolgást és azt folytonosan eszközli kisebb vagy nagyobb mértékben, a mint kisebb vagy nagyobb a melegségi fok és szárazabb vagy nyirkosabb a légkörny.

Ha földünk kopár volna, vagy csak apró ritka tenyészet boritaná, gyakran megtörténnék, s az amerikai ugynevezett fü praerieken meg is történik, miszerint azon vizmennyiség, melyet földünk egy helyén az első eső alkalmával nyert, a semmi által nem gátolt nap heve által annyira elpároltatódnék, miszerint a következő második esőzés elaszott növényzetet és semmi nyirkot se találna, mindenesetre pedig üditő forrásaink tökéletesen megsemmisülnének.

Erdeinknek köszönhetjük, hogy nélkülözhetetlen patakok hasitják téreinket s dombos vidékeinket, ezek gátolják dús lombernyőjekkel a nap pároltató erejü hevének semmisitő behatását forrásainkra, mely állitás bizonyitására csak egy pár példát hozok fel. Ugyanis egy német iró azt mondja, hogy:

Heilbronn városa felett van egy gazdag forrás, mely hét helyen önti ki gazdagon vizeit. A környező helységek dús lomberdővel vannak benöve, melyek husz évi időközben vágatnak le, midőn a favágás a forrás közelébe üzetett, a viz kezdett apadni, a mikor pedig az erdöt a forrás felett tisztitották le, négy ága megszünt vizet adni, s csak háromból folyt még, de azokból is kisebb mennyiségben. A lakosok megijedtek, miszerint kedvelt forrásuk egészben megsemmisül, de a mint az uj hajtás kezdett növekedni, a forrás vizmennyisége megint szaporodott, s az erdő felnövése után elébbi vizmennyiségét visszanyerte.

Boussignolt szerint pedig Dél-Amerikában egy hamar felviruló gyarmat közelében az öserdök irtása következtében kiszáradtak a források. A hosszas háboruk, melyek a gyarmatoknak Spanyolhontóli elszakadása következtében törtek ki, elüzték a gyarmatosokat. Az öserdök megint visszafoglalták az elvesztett tért, és azóta a megszaporodott esőkkel megint visszanyerték a források bőségeket.

Ezekből tisztán látható, miszerint a kopár letarolt helyek az elpárolgást nem tudván legkisebb mértékben is gátolni, a források vizei ez uton emésztettek fel, mihelyt pedig erdök gazdag lombsátort neveltek, a nap melegének emésztő ereje meggátoltatott.

Minél teltebb a lég a vizgőzökkel, az elpárolgás annál csekélyebb, innen van, miszerint ködös vagy esős időben a nyirkos ruha nagyon lassan vagy éppen nem szárad — hihetőleg minden gazdasszony nagy boszuságára — minél szárazabb pedig, az elpárolgás annál gazdagabb, azért szárad tavaszi és nyári száraz szelek alkalmával oly hamar fel a sár, a száraz légfolyam a kifejlödő vizgőzöket magához veszi s tovább halad vele, utána más, megint száraz légfolyam jön, az is kiveszi a maga részét s tovább megy, más légfolyamnak adván helyet, s igy tovább.

Ellenben ha egy vidék légköre bizonyos mértékig tele van vizgőzzel, sokkal hamarább remélhető eső, mivel egy más vizgőzt hordó légfolyammal érintkezvén, hamarább éri el azon vizgőz általi teltséget, mely után esönek kell beállani.

Oly vidékek, melyek felett tökéletes száraz lég honol, s melyek — nem tudván rajtok a tenyészet életre vergödni — folytonosan a nap hevét sugározzák vissza, nagyon ritkán vagy éppen nem részesülnek az eső áldásában, példa erre a Zahara sivatagja. A föld vagy talaj itt finom szemü homok, melynek száraz porában semmi növény se tud gyökeret verni, bármily vizgözteli légréteg vonuljon is el e táj felett, a nap sugarainak visszaverödő melege felbontja a vizgőzbuborékokat s azok tovább haladnak, boldogabb tájakon öntvén ki vizrészeket.

Ha az ember ártezi kütak vagy mesterséges vizvezetések s öntözések által meghonositaná e sivatagon a növényzetet, rendre az eső is bekövetkeznék, mint más forró tájakon; mert a mint sivataggá válhatik egy vidék az erdök kiirtása következtében, mint a hogy példa van erre Spanyolhonban, épp ugy termékenyné is alkotható a viznek a földszinére hozatala által, mint a hogy az eszközöltetik a francziák által éppen Afrikában, ártézi-kütak ásatása által.

A homokot, hogy az ne váljék a szelek játszó eszközévé, ugy kötik meg, miszerint fákat ültetnek, de ezek nemcsak azáltal gátolják a homokbuczkák alakitását, miszerint a szelek erejét megtörik, s igy nem engedik a homokot kényekedve szerint hordani, mert hiszen rendre a fákat is betemetné, hanem árnyatadások által módot, a szelek gátlása által időt engednek a különböző növényeknek a homokot benöni s gyökereik által lekötni, melyek igy a homok felett egy erős lepelt, boritékot alkotnak, mint a hogy alkotnak a vizi növények az álló viz felett s képezik a lápokat vagy Poroszországban a tözegréteget.

Hogy csak egy fa is, lombja által akadályozván a nap hevének egész erejü behatását, mennyire képes az elpárolgást akadályozni, észlelhetjük réteinken, hol egy árva füzfa körül dúsabb a tenyészet, mint a veröfényes ugyanolyan földminöségü helyeken.

Továbbá a dús növényzet s főleg erdőségek a fentebbiekből kifolyólag, mérséklik a meleget. Amerikában, minekelőtte nem voltak oly nagy mértékben kiirtva az öserdök, mérsékeltebb hőség uralgott.

A levegőt is tisztitják különösen a fák, leveleik által beszivván az állati lehelet, rothadások s elégések által kifejlödö szénsavanyut, e helyett pedig az állati életnek okvetetlen szükséges élenyt lehellik ki.

Láttuk tehát, miszerint a növényzet, s természetesen az állati élet fentartására is okvetetleni kellék a viz; láttuk továbbá, miszerint annak megnyerhetésére, főleg pedig lehető hosszas ideig való megtarthatására, nagy mértékben befolynak az erdök, s egyátalában terebélyességeknél fogva a fák; s láttuk végül, miszerint az állati élet állati felhasználhatásra szükséges megtisztulását a lég, megint a fák által eszközölteti. Nem fölösleges tehát, söt éppen nagyon szükséges erdeinket kimélet s gondozás alá venni, a mit pedig ottan elhasználunk, igyekezzünk mezeinken való faültetés által kipótolni.

Dove ugyan azt mondja: akár mint változzék is a felszine e földnek, a mi kemény (test) keménynek, a mi folyékony, folyékonynak marad; mert a tavak lecsapolásai s mocsárok kiszárasztásai által eszközölt kicsinyes változások, mik a tengernek s szárazföldnek nagyszerü ellentéteivel szemben? a nap évi mozgásában (bei ihrer jährlichen Bewegung), midön más égi jegyekbe lép, mindig más részét tekinti át (überblickt) a föld felületének. Behatása tehát azokra mindig változó, mert a nap melege felhasználódik azon anyagok légmérsékének fokozására, melyek halmaz állapotjokat (Agregatzustand) nem változtatják, s lekötödik a jégnek felolvasztása s a viznek elpároltatásában.

Az igaz, hogy a mig a nap a jelenihez hasonló melegséggel árasztja el a földet, s a mig a föld a mostani törvények szerint forog a nap körül, mely törvények hihetőleg örökkön örökké valók, az aequator melege s a polusok hidege nem fogják megszüntetni müködésöket, s a mi a földön s a földnek vonzerejében van, abból egy athomnyi részecske se enyészik el; de azért mégis minden változásnak s átalakulásnak van kitéve, s valamint a szelek járása soha egy évben se hasonlit tökéletesen a másik évihez, s e szerint helyi (loca-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

alapján a következő megállapodás történt: 1) a magyar alkotmány visszaállítása, mint megtámadhatlan tény ismertetik el; 2) a kiegyenlítés a Lajtháninneni országok jogai és érdekeinek megóvása mellett történhetik meg, melynek módozatai iránt csak a kormány nyilatkozata után fognak határozni; 3) hasonló alkotmányos jog és szabadság Lajthán innen, mint Magyarországon."

A „N. fr. Presse" irja: „Constatálnunk kell, hogy a béke tartósságát minden oldalról kétségbe vonják. A Heraldnak Párisból azt irják, hogy ott az izgatottság Poroszország ellen ma nagyobb mint valaha, s hogy a veszekedési kedv tizszeresen növekedett. A „Times" levelezője is azt állitja, hogy a viszony Páris és Berlin között igen hideg, minthogy Poroszország, csak a hatalmak unszolásának nem pedig Francziaország mérsékletének és barátságának tön engedményeket. Az „Advertiser" hasonlót mond, s elbeszéli, hogy Goltz gróf a császárnál keserüen panaszkodott Moustier hivatalos nyilatkozata felett a londoni conferentia eredményei iránt."

FRANCZIAORSZÁG. A „Köln. Ztg" irja: A pontok, melyekben a kamarai bizottmány és a kormány nézetei szétágaznak, a következőkben foglalhatók össze: A bizottmány azt akarja, hogy a hadsereg maximuma 800,000 emberben állapittassék meg, mig a kormány ez összeget minimumnak nézi. Azonfelül a bizottmány azt akarja, hogy a tartalékosok az utolsó két esztendőben megházasodhassanak, és hogy a megváltás a mozgósitható nemzetörségnél is megengedtessék. A kormány az utóbbi két tételt váltik ellenzi. Niel tbnagy különösen a legutolsó pont ellen kelt ki, állitván, hogy háboru esetében, kell, hogy Francziaország minden katonáját kiállitsa. De a tbnagy minden okoskodása eredménytelen maradt, s minthogy a kormánybiztosok engedni nem akartak, a bizottmány félredobta az egész javaslatot. Már most az a kérdés, melyik részre áll a törvényhozó testület; ha a kormánynak ellene nyilatkozik, könnyen lehet, hogy a kamara fel fog oszlatni. Ez esetben a békés Rouher alkalmasint lelépne hivataláról. Ő és Niel már régóta nem férnek meg, s a multkor a császár előtt veszekedtek a háboru vagy béke kérdése felett. A császár azzal vetett a heves vitának véget, hogy közbe szólott, mondván: „Messieurs, je ne veux pas la guerre dans mon cabinet."

A lapunk által is közlött távirat szerint a bizottmány ez évre helybe hagyta a 800,000 létszámát.

NÉMETORSZÁG. A „Prov. Corresp." igy ir: „A londoni értekezletek annyiban befejeztettek, hogy csak is a szerződés ratificatiojának kiváltása van hátra. Téves azon állitás, hogy vagy mind, vagy egyes hatalmak között, még további tárgyalások fognak ott folytattatni. A ratificatiók alkalmasint négy hétnél előbb fognak kicseréltetni. A porosz kormány a vár kiürítését aként fogja szabályozni, hogy ebben ok nem lesz található az aláirások elhalasztására. A tüzérségi s egyéb anyagszerek elszállitása persze több időt fog igénybe venni, mert azok vasutoni elszállitása is nagy nehézséggel jár. Ezen nehézségek helyes méltányásából Poroszország kivánságára a conferentia nem is akart határozott időt megállapitani e munkák bevégzésére."

Berlin, máj. 21. A mai „Nordd. Allg. Ztg" irja: Közelebbi napokban Hanoverában egész a felsőbb körökig terjedő nagymérvü házmotozások és befogatások történtek.

Hamburg, máj. 20. A „Börsenhalle" jelenti Berlinből: a porosz kormány négyheti lőgyakorlatokat rendelt el észak és dél német tisztek jelenlétében. Nehány hannoverit a porosz kormány azon gyanuval terheli, hogy a hietzingi udvarral államveszélyeztető összeköttetésben állnak.

MOLDVA-OLÁHORSZÁG. A „Nat. Ztg" következőkről értesült: „A moldovaiak, kik még egy kis idő előtt beérték volna, hogy a feltörvényszék Bukurestből Jassyba tétessék át, ha ezen engedményben annak idején részesitik, most mindkét fejedelemség pénzügyének és közigazgatásának teljes elválasztását kivánják, és az uniót csak mint personaluniót akarják még fentartatni. A Jassyból érkező tudósitások mindig aggályosabbakká lesznek; Bratiano, a miniszterelnök, ki hiába kisértette meg a mozgalmat csillapitani jelenlétével, kényszeritve érezte magát, Károly fejedelemnek Crajovába sürgönyt küldeni, melyben őt kérve kéri, hogy siessen Moldovába, hogy jelenlétével a fenyegető veszélyt elháritsa."

OROSZORSZÁG. A „Dz. Pozn." nak irják Varsóból, hogy ott jelentékeny számmal porosz tisztek tartózkodnak, kik az orosz katonaság begyakorlására hivattak, hogy a gyutüfegyver kezelésére betanitsák a legénységet. Valjon más városokban is vannak e porosz tisztek, nem tudja megmondani levelező. A fegyvertárakban nyakra főre változtatják át a régi fegyvereket és már 50,000 darab a legénység kezében van. Az orosz tisztek nyiltan beszélik, hogy Orosz és Poroszország közt szövetség köttetett.

A „Börsenhalle" irja: A görög király házasságának Constantin nagyhg leányával, kinek atyjában a nép már a bizanti császárt üdvözölte, itt meszszekiható politikai jelentőséget tulajdonitanak. A görög király itt nagy figyelem tárgya. A városunkban lakó görögök oly élénk és vérmes reményeket kapcsolnak a görög és orosz uralkodó házak egyesüléséhez, mintha Törökország már is összedölne. Panszlávjaink természetesen legszivesebben csatlakoznak ez ujongáshoz. A moszkvai szláv congressus és a hellen király házassága ugy vétetnek, mint szükséges előzői a keleti kérdés közel megoldásának orosz értelemben, s állitják, hogy Gorcsakow hg csak azért bajlódott annyit a háboru megakasztásával, mert ezen Oroszországra oly fontos kérdés megoldása közel kilátásban áll.

A „Mosk. Viedomosti" szerint az orosz hadsereg a krimmi háboru kezdetével 28 gyalogos hadosztályból és 112 lovasezredből állt; most az orosz hadsereg fölszaporodott 47 gyalogos hadosztályra és 188 lovasezredre. Az orosz hadsereg létszáma akkor volt 580,000 hadmüködő és 800,000 tartalékos. Ez év elején a fegyverben álló orosz hadsereg 705,799 emberből állt 26,000 tiszttel. A legelső felhivásra 1.180,000 emberre hozható az orosz hadsereg. (?!)

KÜLÖNFÉLÉK.

* Gróf Péchy kir. biztos ő nagyméltósága fogadtatása Tordán nagy ünnepélyességgel ment végbe tegnapelőtt, miről is következő tudósitást kaptunk: „Torda, május 23-kán, 1867. Királyi biztos ő nmlga ma d. e. 10 óra tájt érkezett városunkba. A hogy hire jött itteni átutazásának, lovas banderium alakult Puhl Ignácz, volt honvéd őrnagy vezetése alatt, mely ma szép renddel a ritka vendégnek elébe ment, s távol határunktól az uton fogadta el és tisztelgése után szép renddel kisérte a dobogón le Jövetelét taraczk dörgések jó előre hirdették az uj-tordai temető tetejéről, melyre az uj-tordai harangok s utána a többiek zúgni kezdettek, tudtul adni mindennek, hogy érkezik a kir. biztos. Uj Torda végén diadal kapu volt készitve zöld ágból és virágkoszorukkal himezve, hova nemzeti zászlókkal minden rendü és rangu nemzet-különbség nélküli városi polgár, s az iskolák fiai és leányai már jókor kiseregeltek. Kevés idő mulva a románok a postaház elébe gyültek össze, ott hagyván a többi polgártársakat. A diadalivnél városi főhadnagyunk fogadta magyaros üdvözléssel, mit nagy vendégünk szivjósággal köszönt meg A harsány éljenzés minden ajakról messzire hangzott. Innen a lovas banderium a postaházig, valamint több kocsi, szekér nőkkel és polgárokkal kisérték, hol ügyvéd Rácz román nyelven üdvözölte nemzete vérei jelenlétükben, melyre királyi biztos ő nmlga azt felelé: Sajnálom, hogy e szép nyelvet nem értem, de igyekezni fogok rövid idő alatt annyira megérteni, miszerint ily üdvözlések alkalmával azon nyelven köszönhessek vissza. Rácz üdvözletében patensek is voltak beszöve, hihető azon alapult a szivjóság ömlengése. Ezután egy magán leánytanitónő, J. Gy. neje, egy virág bokrétával és tordai mézes pogácsával kedveskedett ő nmlgának a csoport nép között. Ezt mások után mondjuk, mert a tolongás miatt közel nem férhettünk. A bokrétát pedig láttuk ő nmlga által szagolni. Ezután a megyeházát, városházát, hol több tisztviselő várt a kedves vendégre, meglátogatta, és ott is a szivjóság érzetével tett üdvözletekre igen szelid és hasonló hangon köszönt. Ez alatt fogat változott s utját, a lovas banderium és több tisztviselőtől kisértetve, Maros-Vásárhely felé vette. Hordozza és hozza az ég békével!

* Gyula-Fehérvárról értesitenek, hogy ott folyó hó 23-kán ment végbe a választás az országgyülési képviselői állásra, s egyetlen szavazat kivételével, Török Dániel egyhangulag megválasztatott.

* Az „1848" czimü lap kolozsvári levelezője azzal a hirrel kedveskedik, hogy Macellariu főkormányszéki tanácsos úrnak a napokban macskazenét akartak adni itten, ki is „jó eleve értesülvén, lakását egész éjeken át botokkal felfegyverzett kolozsmonostori románokkal őriztette." Ki kell jelentenünk, hogy az itteni közszellem, éppen a más nemzetiségü egyének iránt, a legildomosabb s legtürelmesebb; hirét se hallottuk az egésznek, s igen sajnálatraméltó és tapintatlan dolognak tartjuk, hogy ily alaptalan utczai hirek hozatnak forgalomba hirlapilag. Nem vádoljuk az emlitett lap érdemes szerkesztőjét, mert hiszen nem tudhatta, mi van, mi nincs a dologból; de figyelmeztetnünk kell, hogy ezuttal is visszaéltek bizalmával, miként ez már még egyszer megtörtént még lényegesebb ügyben, s még ildomtalanabb modorban, minélfogva azon dolgozótársai irányában, kik erdélyi levelek s „lapszemlékkel" kedveskednek, bátran ajánlhatunk szigorubb óvatosságot.

— Deák Farkast, a „Korunk" munkatársát — mint e lap kiemeli — egy hó előtt az igazságügyminiszter nevezte ki fogalmazónak, most a pénzügyminiszter nevezi ki hasonminőségben. Gratulálunk!

— Árkos (Háromszék), május 20. 1867. Háromszéken indult egy zivatar f. május hó 15-kén este éjfél felé, mikor is a sepsi-szentiváni ugaron az esztena melletti juhnyáj az ugynevezett éjjeli kosárba be levén rekesztve, a menykö oda betört, s az egymás testéhez érőleg tömötten fekvő juhok közül egyszerre 72 darabot halálosan érintett; az az mindazon egymást összeszoritó juhtestek tömegét ugyanazon erővel eljárta. Ugyanez alkalommal a juhoknál heverő pakulárt is találta, kinek testén ennek megfeketült nyoma maradt, és eszméletét vesztette; de nem soká eszméletre jött, és ma még él. Nem hallgathatom el a népnek erre tett amaz észrevételét, melyszerint azon pakulárt több szegények átkozták volna meg, kiknek a kereszténytyi szeretetből onnan adandó jótétemények utját állotta, s kik aval átkozták volna meg: A menykö üssön meg juhostól! r. l.

— Azon követi combinatio, melyet egyik m.-vásárhelyi lap közelebbről felállitott, kiindulási alapját véve, igen korai volt, ha az egyik mostani követ államhivatalt vállalna is, azt csak azon pártprogramm elvei közt tenné, melyet választói előtt közreadott, s ezzel éppen nem koczkáztatná választói érdekét; erről azonban ma nincsen szó, mig ellenben arra, hogy az illető képviselő állását visszaadja választóinak, nincs szükség neki államhivatalt vállalnia, a nélkül is akármikor szivesen letenné mandatumát, midőn választói mást kivánnának helyébe. A követi állás anyagi előnynel nem jár, az hazafi kötelesség, szellemi előnye az, a mely varázszsal bir; de e szellemi előnyt a zöldasztal és irodalom egyaránt nyujtja, az irodalom sorompói pedig M.-Vásárhely képviselőinek szelleme előtt régóta fel vannak tárva, a zöldasztal csak is szellemi müködések biztosabb s gyorsabb sükerithetésére hathat. A mi a másik képviselő cathedrájára épitett combinatiót illeti, arra nézve azt mondjuk: örvendjen azon nemcsak M. Vásárhely, de egész Erdély, ha a megtörhetlen hazafi érzés e férfiut minél tovább tarthatja azon küzdtéren, melyről hajlott korának követelései őt annyira vonzzák csendes magánya felé.

— A székely segélyalap. Fogarassy Mihály az erd. kath. püspök gr. Mikó Imre miniszterhez a székely segélyző-egylet javára 500 frtot küldött, kinyilatkoztatva egyszersmind, hogy két jóravaló moldva-oláhországi székely ifjut kér neveltetni. A miniszter hosszabb levélben válaszolt a püspöknek, s a levélben arról tudósitja, hogy a küldött összeget az akademiához tette át, mely a székely pénzalapot kezeli.

— Gróf Andrássy magyar kir. miniszterelnök ő nmlga a csütörtök reggeli vonattal Bécsből Pestre visszaérkezett.

— Ő Felsége e hó 27-kén vagy 28-án tér vissza Budapestre, s junius 5-kén legm. udvarával Gödöllőre távozik. A császári gyermekek a Pergerfele villában fognak tartózkodni. A koronázási kocsi jövő héten Budán lesz; ezzel együtt érkeznek meg az udvari fogatok s a szolgaszemélyzet.

— Magyarország zászlóját a koronázás alkalmával az ősz báró Orczy György fogja vinni. I. Ferencz és V-ik Ferdinánd koronázásakor is Orczyak vitték. Megemlitjük azt is, hogy a szepesmegyei banderium — mint halljuk — XV-dik századbeli magyar harczi viseletben szándékozik megjelenni, t. i. sastollas ércz-sisakkal, vas ingekben, melyek már készülnek is Szomolnokon, alatta magyar hossznyában s lobogós kopjákkal. (P. Hirn.)

— A horvát országgyülés eloszlatásának valószinüségét emlegetik. Az események elől — irja a „P. Lloyd" — kevésbé van még ellebbentve a fátyol, semhogy határozottan lehetne tudni, valjon Pestről vagy Bécsből volt-e befolyásozva a horvátügy fejleménye; annyi azonban bizonyos, hogy a zágrábi tartománygyülés szomoru menete nem alkalmas azon kabinet politikai sikerének öregbitésére, mely az ügyet kezébe vette. Az unionisták tanácstalansága és zilálsága ellenében mindinkább nő a nemzeti párt szarva. Ez azon toldalékból látható, melylyel Vrbancic Ede képviselő ajánlata folytán az en bloc elfogadott többségi javaslat módositatott.

— A lug mint orvosszer a marhavész ellen. Egy kis városi polgárnak (1806. és 1807-ben uralgó marhavész ideje alatt) utolsó tehene is megbetegedett, s daczára minden alkalmazott szernek napról napra rosszabbul lett; ugyanazon napon mosás lévén a háznál, a lug állva maradt, s a beteg állat valamiképp hozzáférvén, jót ivott belőle s jobban lett. A falu lakosainak tudomására jövén ezen eset, alkalmazták szintén e szert, s csodálkozásukra állataik mind jobban lettek. Igy van ez leirva egy régi német gazd. lapban. — Omnia probate!

Nemzeti szinház. Május 22-én, ez idényben utolsó előadásul „Tiz leány és egy férj sem", látványos vig operette 2 felvonásban, Supetól. Ez előadásról elmondhatni, hogy egyike volt a legsikerültebbeknek, s hogy ha szinigazgató Fehérvárinak sokat kellett küzdenie a kérdés nehézségeivel, e sikerült befejezés biztatásul szolgál a jövő szinidény kielégitőbb eredményéhez. Kedves kis énekesnőnk Kantai Teréz sok elevenséggel és kedélyességgel játszott és énekelt, miképp bizton elmondhatjuk, hogy mire a téli idényre visszakerül, szakmáját teljesen betöltendi. Timár kitünő Kakasfy volt ma is. Gerecsné szép, különösen a felső hangokban kitünő énekével zajos és méltán kiérdemelt tapsot aratott, s a magyar dalt ismételnie kellett. Szombathy is jól müködött; ha hangját a rekedtségtől óvni, s a már birt szinpadi otthonossághoz a kellő simaságot is elsajátitni igyekszik, még szép reményekre jogosithat. Még meg kell emlitnünk Rót Erzsit csinos táncáért.

A mai szinlap meleg bücsuszavakat tartalmaz az igazgatótól, melyekben hálás köszönetét nyilvánitja a n. é. közönség pártolásáért, s azt jövőre is kikéri; igérvén, hogy minden igyekezetét oda forditandja, miképp a jövő télen a t. közönség magasb müigényei teljesen kielégittessenek.

A társaság egy része tegnap már elindult Brassóba, hol a nyarat tölteni szándékszik. Mához egy hét az első előadás már ott tartatik. Mint halljuk, az igazgató az itteni lóverseny alatt nehány előadásra ide jövend társulata egy részével.

Sok szerencsét kivánunk az uj állomáson, s még szerencsésebb visszatérést, és reméljük, hogy Brassó hazafias lakóssága, legkivált ottani magyar testvéreink, annál buzgóbb pártolásban részesitendik Thaliánk papjait és papnőit, minthogy pár év óta nem volt ott magyar szinészet.

Ezzel bevégeztük ezuttal szini referadánkat; az örvendetes viszontlátásig!

UJ POSTA.

— Szent-Pétervár, május 22. A szláv banquette alkalmával Rieger igy szólt: A szlávok egy testnek szétszórt tagjai, — esküdt ellenségeikkel: a németek, magyarok-, olaszok- és tatárokkal küzdve. A szlávokra nézve az egyesülés napja felderült, s arról győz meg bennünket, hogy kölcsönös gyámolitás mellett a szlávok nemcsak számszerint, hanem tényleg is egy nagy népet képezendnek.

— A A „Prov. Corr." a Hannoverában való izgatások ellen erélyes rendszabályokat helyez kilátásba, és a hannoverai király s királyné ellen fenyegető szavakban kel ki. — Hannoverában az egykori berlini hannover követ Stockhausen titkos tanácsos, befogatott.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

lis) behatásoknak vannak, tán a passat szelek kivételével, alárendelve: éppen ugy lehet és van is, a mint fennebb idézett két esetből is látható, az esők járása helyi befolyásokhoz kötve, s valjon a Királyhágón túl uralgott szárazságok nem lelik-e bár csak részben is eredetöket a Tisza szabályozás által kiszáritott terjedelmes mocsárok megsemmisitésében, melyeknek nádrengetegjei az erdő hiányát pótolták ott részben.

Az esőmennyiség egész földgömbünken, hihetőleg évenként egyforma, de ha a vizgőzök oly vidékek felett vonulnak, melyek kopár jellegnél fogva a vizet hamar elpárologni engedik s igy száraz meleget sugároznak vissza, azok ezen meleg kisugárzása miatt nem hülhetvén ki és sürüdhetvén meg, a mint már még megemlitve volt — tovább vonulnak.

A mérsékelt égövök alatt igaz, hogy ezen állitás csak a nyárra alkalmazható; de ha a forró nyarak a tenyészetet tönkre teszik, akkor a más évszakokbeli esők, kevés vigasztalást nyujthatnak.

Lehet, miszerint a tisztelt olvasó elmosolyodik, hogy a földnek nagyságával szemben oly apró testeknek, mint a fák tulajdonitok oly nagyszerü behatást a természet eljárásában; de bátorkodom figyelmeztetni, miszerint éppen az apróságok, sőt parányok azok, melyek földünken a legnagyobbszerü müveket alkották, vagy a nagymérvü pusztitásokat okozzák, s igy nem a nagyság, hanem sokaság képes a természet müködésébe észlelhető befolyást gyakorolni. Az állatok óriása az elefánt legfennebb nagy csontvázát hagyja egykori létezésének bizonyitására imitt amott hátra, mig ellenben azon parányi állatok, melyeket ázalagoknak (foraminiferáknak) nevezünk, s némelyeknek héjait csak gorcsövel láhatjuk, egész földrétegeket s hegyeket alkottak s épitettek, valamint azon hasonlólag apró állatok, melyeket burányoknak (Korallen) hivunk, a tengerekből szigeteket emeltek ki s hatalmas száz mértföldekre terjedő zátonyokat (Riff) alkottak, — ezeknek alkotásával szemben, hogy ne emlitsem a meleg égövi pusztitó rovarokat, hazánkból is csak a cserebogarak pusztitását emlitem meg, mely ha minden évben fordulna elé, rendre bizonyosan tönkre tenné a tengéletet.

Mindezek ugyan nem változtatták meg a természetnek örök törvényeit, de nagy helyi változásokat alkottak, mit maga a természet se akadályoz meg. Én is csak helyi lehető változásokról szólottam, de azok hasonlólag megtörténhetők.

Az is igaz, miszerint a vizgőzök nem burányok, se nem cserebogarak; de ha azoknak (a vizgőzöknek) gyakori eső képében lecsapolódhatása az erdők s fák kiirtása által gátoltatik, s az elpárolgásnak engedett nagy tér következtében vizeink, forrásaink megapadnak, nem igen leend a verebeknek, melyek alól füzfáinkat oly bölcsen vagdaltatjuk, mit csépelni, hiányozván a földből a nyirok épp akkor, midőn a mag fejlődésére okvetetlen szükséges volna.

Mi ugyan, a mostani nemzedék, s lehet még a következő is, nyugodtan pipálhatunk, s remélhetőleg ezután valódi magyar dohányt, mert a rombolás, a mint eszközöltetik, csak fokozatosan boszulandja meg magát; de az ember, s főleg a magyar ember, nem annyira magáért, mint a maradékért fáradozott mindig; hány lelkes honfi vérzett el oly eszmékért, melyek csak később, néha csak század mulva létesültek, itt pedig nem szükség áldozni, legalább vérrel, csak munkálkodni s gondozni, mi megvan.

Sohat lehetne e tekintetben irni még, de nem kivánom a tisztelt olvasó becses, s jó részt eddig is kifáradt türelmét tovább fárasztani.

Ezen tárgyat inkább csak meg kivántam emliteni, ha az elősorolt nézetek kiérdemelendik a figyelmet, remélhetőleg ... vatottabbak is hozzá fognak szólani; ha pedig időszerütlenek, akkor az egész czikk feledékenységbe menend, mint oly sok más; de ezen esetben bocs... kérek, hogy bátorkodtam más érdekes ... ről a tért elfoglalni, főleg pedig, hogy a ... só, ki elég türelmes volt jelen czikket végig olvasni, vele untattam.

Csató János.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

XIII-ik évfolyam. (187) (1—1)

Jelentés

a brassai közönséges nyugdij-intézet igazgattatásáról és gyarapodásáról, az 1866-dik évben.

Az intézetünk összes tagjait sajátjokként illető alap, a mi mindnyájoknak, mint legszorosabb tulajdonuk, szolgál javokra, s az életfogytig tartó nyugdij-vonás czéljának elérésére bizonyosan nagyobb biztositékot nyujt, mint egy vagy két millió forint részvénytőke, a mely, ha valósággal be volna is fizetve, a mi nem szokott ugy lenni, az alapitó részvényesek számára is kell hogy kamatozzon, következésképpen az ily intézetek tagjainak járadékait legalább is korlátozná, — az 1866-ik évben 541,314 frt 45 krról **584,166 frt 27 krra** osztr. értékben emelkedett, jóllehet csupán az 1865-ik évre egyedül 18,360 frt 35 kr. — egészben pedig már 101,321 frt 46 kr. fordittatott nyugdij-fizetésekre.

Az összes tagok fennebbi vagyonuk 166,085 frt 62 kr. törzstőke alapra és 418,080 frt 65 kr. nyugdijakra forditandó alapra van feloszolva, a hol — minthogy, a mint hallszik, nehány tagok óbajtandónak tartanák, hogy inkább nagyobb dijak osztassanak, mintsem a nevezett alapok utóbbika növeltessék — meg lebet jegyezni, hogy azon tagokra, kik még nem nyugdijasak, hanem abba később következés rendje szerint lépnek be, éppen oly tekintet kell hogy legyen, mint magokra a nyugdijasokra, és hogy ez okon a nyugdij-kiszabás végett évenként egy előleges számitás tétetik, a melyet az 1864-ik évi t. választmány által sajátlag választott arithmetikus ur azonnal tulajdon ellenőrködő vizsgálata alá vett a végett, hogy se a nyugdijasok meg ne károsuljanak az igen szükre mért nyugdijak által, se a várakozókat veszély ne fenyegesse a nyugdijasak szerfeletti előnyben részesülésök miatt.

Uj belépők voltak az 1866-ik évben 180-an, összesen 1609 részszerinti részvénynyel. Növekedő részvét csak magában Brassóban mutatkozott, a mi onnan magyarázható, hogy itt inkább oly helyzetben van az ember mint egyebütt, hogy az intézet czélszerü szerkezete- és igazgattatásáról meggyőződhessék; egyébiránt a lefolyt év, az uj tagok számát illetőleg, a gyengébbek közé tartozik ugyan, de az 1844, 1848, 1849, 1850, 1851 és 1852-dik éveket a részvét magasb voltában mégis felülmulja.

Az intézet kezdete óta beálltak összesen, merő részszerintiekben számitva 50,523-an. Az 1866-dik év végén tett a vagy évilleteket fizető, vagy nyugdijtt huzó tagok száma 59,756 részszerinti beállást. És igy az eredeti létszámból részint halál, részint az évi illetékekkeli kimaradás által, 23 év folytán 10,767 részszerinti hullott ki.

Az 1866-ik évre 837 személy 6477 részszerinti nyugdij-részletet volt kapandó 20,287 frt 95 kr. összes mennyiségben. Esik tehát egy személyre középszámitással 25 frt 45 kr. nyugdij; természetesen az idősbekre több, az ifjabbakra kevesebb. Éppen igy a magasb vagy csekélyebb illeték-fizetés is hasonló különbséget okoz a dijvonásokban, mert hasonló életkor mellett a teljes nyugdiju nyugdijas tiz annyit kap, mint az egy részszerinti nyugdiju.

Mint minden évben, ugy az 1866-ik évben is voltak olyanok, a kik évi illeték-fizetéseikkel kimaradtak; mások ellenben, kiknek egy részök ezelőtt már sok évvel kimaradott volt, befizetéseiket ismét tovább folytatták. Az emlitett évben 84 egyén maradott el illeték-fizetésével, a mi csakugyan az üzlet pangásának róható fel; ezzel szemben azonban, az előbbi évekről kimaradottak közül, 61 egyén kezdette el félbeszakadott illeték-fizetését ismét tovább folytatni, s ezért ezek egyéb kárt nem szenvednek, minthogy a hány évig a fizetéssel szüneteltek, annyival később fognak nyugdijélvezetbe lépni.

A 23 év alatt illeték-fizetéseikkel elmaradottak száma tesz 711 egyént 4999 részszerinti nyugdij-biztositással, a miből az illetők 25,423 frt 2 krt már be is fizettek. Ezek közül többen hihetőleg el is haltak, mások pedig, hogy ha körülményeik engedik, illeték-fizetéseiket ismét tovább fogják folytathatni.

A nyugdijt-huzók közül, az 1866-ik évben, 22 egyén halt el, kik 176 részszerintire voltak biztositva, s ezeknek nyugdij aránti joguk csak az 1867-ik évben szünik meg, hogy örököseiknek joguk van a halálozási évre járandó nyugdijt, helyettök, az idén felvenni. Az azelőtti 1865-ik évben csak 7 nyugdijas volt 49 részlettel, a kikért az 1866-ik évben az örökösöknek kellett felvenni a halálozási évre járó nyugdijt.

Lélekemelő látmány annak szemlélése, hogy ujév, mint nyugdij-fizetési idő kezdetével, mily örömsugárzó arczczal veszik kezökhez számos ifjak és hajadonok, ezen, az ő ifju koruk szerint ugyan még nagyon szerény dijukat, mint első saját jövedelmüket, melyet számokra életök hajnalán jó szülőik biztositottak, s a mely életök végéig, mindig növekedve fog tovább folytatódni. Azonban számos özvegyek, sőt aggkorba fordult férfiak is, föként az iparos osztályból, kik ezelőtt 23 évvel módos kényelemben élve, alig tartották fáradságra érdemesnek az intézetünkbe lépést, hálateljesen s könyezve veszik át innen nyugdijukat, miután a mostoha viszonyok az ők egykori jóllétüket elannyira feldulták, hogy némelyiköknek — fájdalom — szinte alig maradott egyebe, mint azon nyugdija, melyet intézetünkből huz. Valóban elég ok egy gondolkodó emberre nézve, föként az iparos és földmives osztályból, hogy saját és övéi javára egy olyan intézetet felhasználjon, a mely a befizetett illetékeket, minden más mellék czélok nélkül, egyedül a tagok javára forditja, és a melynél az ember a belépés által, **egy már jelentékeny alaptőke közös birtokosává** válik.

Minthogy pedig az 1867-ik év január hava 1-sőjével egy uj beállási év kezdődött már el, s uj beállási nyilatkozatok, valamint a főintézet-, ugy az ügynökségeknél készséggel, s a már beállott tagok rendes èvi illeték-fizetéseik is elfogadtatnak: szolgáljon azoknak, a kik ez intézet lényegét még nem ismerik, tájékozásul a következendő:

1) Ezen intézet minden egyes tag befolyása és ellenőrködése alatt áll, a mennyiben senki sincsen attól elzárva, hogy az egész kezelést tetszése szerint megtekinthesse, a választmányi gyüléseken jelen lehessen s czélszerüeknek tetsző inditványokat, vagy észrevételeket bocsásson köztanácskozás és határozás alá, s hogy ezen tanácskozásban, ha legalább egy teljes nyugdijas tag szózatolhasson is. A nyilvánosság elve általában egész teljességében van gyakorlatba véve.

2) Az intézet nem követel betételi tőkéket belépő tagjaitól, hanem csak illeték gyanánt, 17 éven általi 6 százalékos kamatját azon tőkéknek, melyek más hasonló intézeteknél le szoktak tétetni. Azok azonban, kik a megkivántató összeggel rendelkezhetnek, mindenesetre helyesen teszik, ha 17 évi illetékeiket egyszerre lefizetik, hogy minden ez iránti gondtól mentek legyenek. Ez esetben a pénz az ő nevökre és javokra kamatozólag a közönséges takarékpénztárba tétetik, s a nyugdij-intézet abból csak a meghatározott illetéket veszi fel évenkint, mig a maradék takarékpenztári kamatjával együtt, az illető betevők, vagy esetleges örököseik vagyona marad.

Arra nézve, hogy mekkora mérvben kiván valaki részvényes lenni, a legnagyobb tér van engedve. Egy tizedrésznyi, évenkénti 1 frt 26 osztr. ért. kr. befizetéssel járó nyugdijtól, mint legkisebb beállási illetéktől kezdve, **akármily magas tetszésszerinti olyan összegig** be lehet állani, mely 1 frt 26 krral felosztható.

3) A nyugdij-intézethez bejövő illetékekből 60% és az elhelyezett tőkék kamatjából 90% nyugdij-fizetésekre van rendelve; minden illeték fizetéseknek 30%-ka pedig egy tartaléktőkét képez a jelen és jövendőbeli tagok javára; ezen illetékek és kamat jövedelmek 10%-ka végre arra van szánva, hogy abból az intézetnek minden bármi névvel nevezendő kiadásai fedeztessenek.

4) Az által, hogy a belépők 17 éven át rendesen semmi osztalékot sem kapnak, s a kihaltak illetékei kamatjokkal s kamatjok kamatjaival együtt az életben maradókra szállanak, az intézetnek oly eröi növekednek, hogy tagjainak, 17 év mulva, befizetett illetékeikhez képest oly tetemes, évről évre növekedő osztalékot képes adni, a melynél nagyobb bajosan volna valahol lehetséges, kivévén, a hol **egynek** nyerő, **kilenczszáz kilenczven kilencznek** pedig csak üres számok jutnak, föleg miután itt nincsen oly, **milliókra menő részvény-tőke, a mit kamatozóvá kell tenni**, s melynek ezáltal a jövedelmet, a nyugdij-jogosultak nyilvános kárára szükiteni kell. Intézetünknél éppen ellenkezőleg, az egész gyümölcsözőleg elhelyezett tőke **kizárólagos tulajdona a tagok összegének**, mely azt jövedelmeivel együtt, évek folytán és mindenik egyes tag valószinü élettartalmához aránylagosan kell hogy elhasználja.

5) Ezen intézetnél nemcsak nehány, kevés számu, hanem száz különböző korosztály létezik, melyek évenkint mind a legközelebbi magas osztályba lépnek, s minthogy mindenik korosztály egy, a halálos táblák alapján kidolgozott kulcs szerint részesedik, a tagoknak már csak ezen előléptetésnél fogva is évről évre mindig nagyobb osztalékokat biztositanak.

S az is lényeges előnyü szervezet, hogy ezen intézetnél a vagyon **tagositott köztulajdonát** képezi minden osztályok- és évtársulatoknak, s nem szakadoz részekre egyes osztályok és és társulatok javadalmazása által, a minek ismét az a következménye, hogy minden előforduló haszon a társulatnak egészben véve válik nyereményévé, a miben **egyedül az életkor és illetéknagyság határozzák meg az arányt**, egyes évtársulatok és osztályok pedig nem részesülnek mások feletti kedvezésben.

6) Abban, hogy itt nem számmal, előre, pontosan meghatározott, hanem csak olyan nyugdijak adatnak, milyenek az évenkénti számadások bezárása után, a nyugdij-várók, azaz olyan tagok hátránya nélkül, a kik még nem nyugdij-képesek, méltányosan lehetségesek, erős biztositék van az intézet ingatlan fenmaradására nézve. Egyébiránt azon nyugdijak, melyeket ezen intézet oszt, azon összegekhez mérve, melyek által azok megszereztetnek, a legnagyobbak, miket egy ily intézettől józanon követelni és várni lehet.

Megjegyzendő itt, hogy az olyan személyek, kik 48-ik életévüket már meghaladták, szabály szerint azon kedvezményben részesülnek, miképp a nyugdij-vonhatásra nem kell 17 egész esztendeig várakozniok, hanem bizonyos számu éveket, utólagos fizetés mellett, összevonhatnak; sőt a 64 éves s azon felüli egyének, mind a 17 évi illetéket egyszerre lefizethetik, és egy év lefolyta után már nyugdij-vonásba léphetnek, csakhogy a várakozási évek összevonása, miként az méltányos is, a nyugdij-osztalék szükebbre szabását eredményezi.

7) Az intézet csak árvai biztositékokra adja ki tőkéit, s a felügyeletet maga a társulat egészben, egyik közgyüléstől a másikig választott dijtalan választmányi elnöke, valamint saját egyes tagjai által gyakorolja.

8) A tagok, az által, hogy a 17 éven általi illeték-fizetés képezi az intézet fő jövedelem-forrását, lehetőleg biztositva vannak minden zavarok ellen, a melyek bizonyos, semmi előrelátás által el nem háritható időviszonyok által bekövethezhetnének, ha a nyugdijak forrásaiul egyedül csak összehalmozott, jövedelmező tőkék szolgálnának, melyeknek csonkulásnélküli fenmaradásuk különben is mindig kétes marad, miután csak rendes viszonyok közt lehet reájok biztosan számitani.

Ezen rövid vázlat elegendő fogalmat adhat intézetünk lényegéről. — A ki azonban ezen tárgyról bővebb ismeretet kiván szerezni, az az erre vonatkozó nyomtatványokat, mind az igazgatósági irodában Brassóban, a Lópiaczon 33. szám alatt, mind pedig az intézet külső ügynökeinél feltalálhatja.

Oly helyekről, hol még jelenleg ügynökség nem létezik, alólirt igazgatóság örömmel kész, az e végett hozzá vagy a főügynökségekhez teendő folyamodásokra, hiteles házak és személyek ilynemü ajánlkozásaikat, a meghatározandó feltételek mellett, illő figyelembe venni.

Brassó, április 25. 1867.

A brassói közönséges nyugdij-intézet igazgatósága.

PÉNZÁLLÁSI-KIMUTATÁSA

a brassói közönséges nyugdij-intézetnek, az 1866-dik évi deczember 31-ki zárszámla szerint.

Osztrák értékben

	Törzstőke frt	Törzstőke kr.	Nyugdijakra forditható tőke frt	Nyugdijakra forditható tőke kr.
As 1865-ik év deczember hava 31-én állott az intézet vagyona egy érinthetetlen törzstökéből, mely tett	153479	68²/₁₀		
és egy nyugdijakra forditható tőkéből			387834	76
Az 1866-ik év folytán szaporodott ez, még pedig:				
Utánfizetési illetékek czime alatt, a korábbi 1850-től 1865-ig bezárólag történt beállások után, a főkönyv 36-ik lapja szerint 39,910 frt 56 kr.				
Az 1866-ik évi uj beállások czime alatt . . . 2,021 „ 04 „				
Az 1866-ik évi kor-utánpótlások czime alatt . . 88 „ 20 „				
Összesen, a főkönyv 36-ik lapja sz. . . . 42,019 „ 80 „				
Ebből a szabályok 9-ik §-sa szerint 30 százalék a törzs-tőkéhez jő, mi teszen	12605	94		
és 60 százalék a nyugdijakra forditható tőkéhez, mely teszen			25211	88
Az elhelyezett tőkékből jött be kamatul, a főkönyv 39-dik lapja szerint 26,969 frt 48 kr. és abból a szabályok 9-ik §-sa szerint 90 százalék, az 1866-ik évre fizetett 975 frt 74 kr. jövedelemadó levonása után, hasonlólag a nyugdijak fedezésére forditható tőkéhez adatott, a főkönyv 13-ik lapja szerint, mely teszen			23394	36⁶/₁₀
Összesen	166085	62²/₁₀	436441	00⁶/₁₀
Ebből kiadatott:				
731 nyugdijasnak 1865-dik évi nyugdijul, a fizetési lap és főkönyv 13-dik lapja szerint			18360	35
Miszerint áll az intézet vagyona dec. 31-én 1866-ban:				
A) Egy érinthetetlen törzstökéből, mely teszen	166085	62²/₁₀		
B) Egy nyugdijakra forditható tőkéből, mely teszen vagy is összesen 584,166 frt 27⁸/₁₀ krból.			418080	65⁶/₁₀

A mely vagyon a következőleg mutattatik ki:

1. Van az intézet birtokában, illő biztosságu magán kötelezvekben	547,480 frt	50 kr.
2. Van nemzeti-kölcsön kötelezvényekben	10,958 „	— „
3. A lefolyt 1866-ik évre járó nyugdijak kifizetése végett, az ügynököknél szükséges előleg gyanánt.	11,752 „	55 „
4. Mint hasonlólag ezen nyugdijaknak helyben, az 1867-ik év legközelebbi két hónapjáni fedezésére szolgáló pénztárj maradék	13,975 „	22⁸/₁₀ kr.
Összesen mint fennebb	584,166 frt	27⁸/₁₀ kr.

Azaz: ötszáz nyolczvannégy ezer száz hatvanhat forint 27⁸/₁₀ kr. osztr. értékben.

Végre a fennebbi összegen kivül, több tag, következendő évi illetékei lefizetése végett a tőkekönyv 148-ik lapja szerint, az igazgatóságnál 10,515 frt 62 kr. o. ért. tett le, s mindenik letéteményezőnek ilyetén tulajdona, saját javára, az itteni közönséges takarék-pénztárba helyheztetett el jövedelmezőleg, a miről ugyanannyi, az illetők nevére szóló takarék-pénztári könyvecske van az intézet igazgatósága kezénél. — Brassó, márcz. 20-án 1867.

A brassói közönséges nyugdij-intézet igazgatósága.

Lange Péter s. k. főgondnok. **Kinn János** s. k. gondnok. **Miesz J. K.** s. k. igazgató.

Megvizsgáltatott és helyesnek találtatott Brassóban, márcz. 27-én 1867.

Fábricius Fr. választm. elnök. — Trauschenfelsz Ferencz. orsz. ügyvéd. — Lurcz Ede. tanár. — Molnár János. ev. ref. pap. — Jekelius Károly. számadás-vizsgáló.

Áttekintése

a brassai közönséges nyugdij-intézet eredményeinek, a mint azok az intézet kezdete óta, azaz az 1844-dik évtől fogva az 1866-dik év végéig előfordultak:

A részvényesek				Ezen nyugdij-intézet tőkéinek állása.						Ezen kivül nyugdijakra már kifizettetett	
Beállási éve	Eredeti száma	Életben maradtak az 1866-dik év végéig	Elhaltak	1 Törzs-tőke		2 Nyugdijakra forditható tőke		Összes tőke a befizetett kamatokkal együtt			
				osztrák értékben							
				frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1844	140	107	33	928	75	1857	49	2786	24	—	—
1845	281	214	67	2041	20	4171	40	6212	60	—	—
1846	236	172	64	2289	92	4536	49	6826	41	249	90
1847	304	240	64	3217	92	4900	29	8118	21	1276	80
1848	52	42	10	2501	58	4145	—	6646	58	1550	85
1849	149	129	20	2883	76	5845	52	8729	28	1716	75
1850	194	164	30	3531	66	7822	54	11354	20	1780	8
1851	151	126	25	3926	67	9252	98	13179	65	1569	19
1852	195	169	26	4527	69	10805	81	15333	50	1495	39
1853	260	221	39	5222	45	12514	41	17736	86	1704	62
1854	254	227	27	5574	37	13710	48	19284	85	1996	61
1855	294	262	32	5985	24	15118	54	21103	78	1956	69
1856	430	395	35	7542	63	19127	55	26670	18	2163	—
1857	433	401	32	8865	99	23352	5	32218	4	2156	25
1858	440	405	35	10092	99⁵/₁₀	26028	24⁵/₁₀	36121	24	2646	30
1859	344	321	23	10751	45	30114	6	40865	51	2572	80
1860	279	256	23	11785	22⁵/₁₀	32741	41⁵/₁₀	44526	64	3161	70
1861	333	303	30	12054	4²/₁₀	34037	87	46091	91²/₁₀	3648	64
1862	343	325	18	12214	69²/₁₀	37197	31⁶/₁₀	49412	00⁸/₁₀	7156	41
1863	285	265	20	12220	36²/₁₀	33190	31⁸/₁₀	45410	68	11499	47
1864	342	326	16	12624	82²/₁₀	30316	3⁸/₁₀	42940	86	14802	92
1865	211	202	9	12696	26⁴/₁₀	27048	94⁸/₁₀	39745	21²/₁₀	17856	74
1866	180	179	1	12605	94	30245	89⁶/₁₀	42851	83⁶/₁₀	18360	35
	6130	5451	679	166085	62²/₁₀	418080	65⁶/₁₀	584166	27⁶/₁₀	101321	46

Külső ügynökök:

Alvinczen: Istvánffy János ur.
Apáthinon: (Duna-Bácska), Bártl Józs. ur.
Aradon, főügynök: Lachman Károly Ede.
Bécsben, főügynök: Preidel Frigyes ur.
Beszterczén: Láni Ede ur.
Bikfalván: Böjte József ur.
Bilinben: (Csehország), Lazersfeld Simon.
Borgó-Prundon: Tischler Antal ur.
Botfalván: Horváth Péter ur.
Brüxben: (Csehország), Hippmann W. Gyul.
Buda Pesten, főügynök: Steinacker Samu.
Bukaresten: Frank András Ede ur.
Csernátfalun: Binder Lajos ur.
Csernoviczon: (Bukovina), Soczeván Ján.
Debreczenben: Szepessy Antal ur.
Déézsen: Márkovics István ur.
Déézs-Aknán: Csengeri József ur.
Duppaun: (Csehország), Tichi A. C. ur.
Erzsébetvároson: Schmidt András ur.
Eszéken: (Tótország), Kramer József ur.
Fehértemplomon: (Bánát), Feigel F. A. ur.
Feketehalmon: Ziegler Mihály ur.
Fiumében: Depoli J. ur.
Fogarasban: Leutschaft Károly ur.
Foksánon: (Moldva), Römer Frigyes ur.
Földváron: Altstädter János ur.
Gyergyó-Sz.-Miklóson: Kristóffi Antal ur.
Gy.-Fejérvárt: Mégay C. M. ur.
Halmágyon: Koszta József ur.
Hatzfelden: Telbisz János ur.
Hermányon: Boltresz Mihály ur.
Höltövényen: Foith János ur.
Illyefalván: Séra László ur.
Jassyban: Stenner Gotlieb Ágoston ur.
Kassán, főügynök: Koller István ur.
Kézdi-Vásárhelyen: Csiszár Mihály ur.
Kézsmárkon: (Magyarország), Szopkó C. N.
Kecskeméten: Reiner Adolf ur.
Kolozsváron: Schell Mihály ur.
Kőhalmon: Nagelschmidt Ágoston ur.
Kirchbergen: Wonner János ur.
Königgrätzen: (Csehország), Riedl A. R.
Krakkóban: Kollmer Károly ur.
Krizbán: Foris Márton ur.
Laibachon: Zunder Gergely ur.
Lembergen: Horn A. ur.
Magyar-Láposon: Krainik Sándor ur.
Mármaros-Szigethen: Jekeli József ur.
Maros-Ujvárt: Grünn Izrael ur.
Maros-Vásárhelyt: Wittich József ur.
Medgyesen: Wachsmann Károly ur.
Mező-Berényen: Kirner Ede ur.
Migliczen: (Morva), Docoupil Károly ur.
Nagy-Enyeden: Vajna Antal ur.
N.-Bányán: (Magyarhon), Schuszter Józs.
Nyiregyházán: (Magy.hon), Meisels Vilm.
Páncsován: Rauschmann ur és fiai.
Parajdon: Benedek Antal ur.
Pécsen: (Magyarhon), Rehak Gusztáv ur.
Plojesten: Schuller Károly ur.
Pozsonban: Schauer József ur.
Prágában, főügynök Cseh-, Morva- és Szilézországokra: Kürzner Gusztáv ur.
Prázsmáron: Grosz Lőrincz ur.
Radautzon: (Bukovina), Runie Frigyes ur.
Rheinecken: (Schweitz), Lutz-Gottier Jakab Lőrincz ur.
Rozsnyón: Ziegler József ur.
Sárkányban: Krafft Károly ur.
Szamos-Ujváron: Placsintár Dávid ur.
Szabédon: Molnár József ur.
Szász-Keresztúron, Erked-, Bene-, Sz.-Buda-, Sz.-Dálya-, Sz.-Kézd-, Miklóstelke-, Mese- és Rádosszal együtt: Schuszter Mihály Adolf ur.
Szász-Magyaróson: Galter György ur.
Szász-Sebesen: Binder Frigyes ur.
Szász-Régenben: Alczner József ur.
Szászváros on: Leonhárd Frigyes József.
Szász-Ugrán: Schmidt Frigyes ur.
Segesváron: Misselbacher Károly Frigyes.
Sepsi-Fel-Dobolyon: Bartha András ur.
Sepsi-Sz.-Györgyön: Roll Károly ur.
Selmeczen: (M.országon), Wozniakowszky Ferdinánd ur.
Szebenben: Kisch G. Vilmos ur.
Szegeden: (M.ország), Policzer Salamon.
Székely-Udvarhelyt: Beczási Manó ur.
Szent-Ágothán, Szászhalom-, Jakabfalva-, Magareí-, Morgonda-, Rozsonda-, Ujváros-, Schönberg-, Wadt- és Vessződdel együtt: Maurer György.
Szentesen: (Magyarhon), Weinmann Sal.
Szerethen: (Bukovina) Quirsfeld Ede ur.
Sibergen, Garad-, Lebnek-, Szász-Tyukos-, Kobor- és Weiszkirchchel együtt: Schäser Pál ur.
Szilágy-Somlyón: ifjabb Lázár János ur.
Sopronban, főügynök: Zügn J. G. ur.
Tarnowon: Goldmann Simon ur.
Tordán: Scholtész János Albert ur.
Toroczkón: Koronka Antal ur.
Thurnu-Severinen: BömcheszJános Károly.
Ujegyházon: Czammerer József ur.
Ujfalun: Köpe János ur.
Váczon: Reiser Fülöp ur.
Veresmarton: Cloos János ur.
Verespatakon: Sztankay Ferencz ur.
Vidombákon: Türk György ur.
Zalánban: zaláni Séra Zsigmond ur.
Zalathnán: Dr. Gerbert Károly ur.
Zaleszczykon: Schildenfeldi Schiller Leó.
Zentán: (Magyarhon), Wolfinger Adolt ur.

Mai számunkhoz féliv melleklet.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betüivel (Bel-farkasutcza 74 sz.)

Iskola Alapítvány Könyvtár Erdélyi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.